

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

40. De Verborum significatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

146
 tiffex prius de statu ipsorum informari c. *mulieres. 6. h. t.* VII. si percussio sit lævis. c. *peruenit. 17. h. t.* Est autem hic notandum, quod percussio quadrupliciter dividatur. *Prima est levissima & venialis, quæ non habet censuram. Secunda est mortalis quidem, sed comparatione aliarum levis. Tertia est gravis sive mediocris, à qua Episcopus tantum absolvit Clericos simul viventes, vel Religiosos percutientes Clericos. Quarta gravissima sive enormis, à qua regulariter non absolvit Episcopus, nisi mulieres, moniales, impuberes, non sui juris, vel impedimento laborantes. Quam autem dicatur in singulis factis percussio levis, mediocris vel enormis, relinquatur arbitrio Episcopi, qui circumstantias facti, scilicet lætionem, locum, tempus, modum, personam tam læsi, quam lædentis diligenter considerabit, ita tamen, ut in dubio potius iudicet percussorem esse gravem, & ab ea se absolvere non posse, quam ut declarando levem, occasionem præbeat lædendi statum Ecclesiasticum, sicut habetur in quadam *extrav.* quam in terminis refert Navar. in *Manuali. c. 27. n. 92.* & Mol. *Tom. 2. tract. 3. disp. 27. n. 1.**

248
 Notandum ultimum, quamvis Mol. *d. tract. 3. disp. 50.* asserat, quod inferioribus Prælati (exceptis Abbatibus respectu suorum Religiosorum, de quibus superius sub *notabili 4.* dictum) qui Episcopi non sunt, etsi episcopalem jurisdictionem habeant, sicut Capitulum Cathedralis Ecclesiæ sede vacante, non competat jus absolvendi in casibus, quibus posset Episcopus absolvere, eò quod Canones tantum Episcopis hoc privilegium concedant; contrarium tamen magis videtur Juri consentaneum, sicut de Capitulo sede vacante textus est satis clarus in *c. unic. de Majoritate & obedientia. in 6.* ubi generaliter conceditur, ut à censuris

sive Juris sive hominis, à quibus posset Episcopus absolvere, id etiam possit Capitulum sede vacante, & de superioribus Conventibus Religionum exemptarum & aliis Prælati jurisdictionem quasi Episcopalem habentibus, quod absolvere possint in quibus, in quibus posset Episcopi, docent complures apud Barb. *ad Concilium Trident. Sess. 24. d. Reform. c. 6. sub. n. 7. & 8.* cum enim privilegia juris favorem animæ concernentia late sint interpretanda, & hinc tantum de jurisdictione, non de Ordine Episcopali agatur, nihil interest, an quis Episcopus sit, vel Episcopalem jurisdictionem habeat. In Germania & aliis partibus septentrionalibus, unde difficilis est accessus ad Papam, solent quidam Episcopi & regularium Ordinum Confessarii specialia privilegia impetrare, ut etiam à gravi percussione Clerici absolvere possint saltem in foro conscientie, & si alicubi consuetudo sit, ut talis absolutio etiam pro foro externo acceptetur, talem poterit: nam quod absolutus coram Deo huc in foro externo quoad judicialia, & alia similia pro excommunicato habeatur, jus tantum humano statutum est, & consequenter contrariâ consuetudine immutari potest.

TITULUS XL
 De Verborum Significatione.

SUMMARIUM.

1. Verba alicujus dispositionis in propria significatione sunt accipienda.
2. Verba intelligenda sunt cum effectu.
3. In verbis potissimum attendi debet mens et intentio disponentium.
4. In contrariis fit interpretatio contra eum, qui legem potuit aperius dicere, servata tamen equitate.
5. Verba sunt semper intelligenda secundum substantiam materiam, & naturam actus.
6. Auctores, qui de Verb. significatione scripserunt.

Cum in Jure & hominum dispositionibus saepe dubitari possit de *significatione verborum*, ut in *Digestis Juris Civilis* specialis de hoc Titulus ad finem subnectitur, ita similiter Compiler Decretal. in fine operis hunc tit. subiecit. Quia verò *significatio verborum* per totum Jus diffusula passim in propriis materiis & locis tradita est, & omnes verborum Juris significationes hic repetere nimis longum foret, hinc ommissis aliis breviter tantum quasdam Regulas circa verborum intelligentiam & interpretationem, quae circa actus & dispositiones hominum occurrunt, afferemus: nam de *interpretatione Legum* jam diximus in *tit. de Constitut. §. 4. n. 74. & seq.*

I. Igitur verba cujuscunque dispositionis sunt in *propria significatione* & *secundum communem usum hominum* accipienda. *l. non aliter. 69. ff. de Leg. 3.* idque etiam si materia sit strictae interpretationis, ac praedjudicialis alteri. Joann. Honor. *h. t. n. 1.* nisi forrè aliter constet de mente disponentium, quam tamen allegans debet probare. *Gloss. in d. l. non aliter. verb. testatorem.* Item si ex verbis sequeretur aliquid absurdum, vel dispositio redderetur inutilis, tunc verba potius sunt improprianda, quam ut dispositio pereat, *c. Abbati. 25. hoc tit. Honor. l. c. n. 2.* Hinc.

II. Verba intelligenda sunt *cum effectu*, ita ut aliquid operentur, nec sine superflua. *l. 1. §. hoc autem verba. ff. Quod quisque Juris &c. l. 3. in pr. ff. de Jurejur. c. re-latum. 4. de Clericis non resident.*

III. In verbis potissimum attendi debet mens disponentium: quia *verba intentioni & non intentio verbis debet deservire.* *c. secundo requiris. 41. de Appellat. c. intelligentia. 6. hoc tit.*

IV. In contractibus, si verba sint ambigua, interpretatio fit *contra eum; qui legem po-*

tuit apertius dicere. c. contra eum. 57. de R. F. in 6. Ita tamen, ut quantum fieri potest, servetur aequalitas inter contrahentes, *l. penult. C. Communi dividundo.* & ut ratio aequitatis habeatur. *l. si id quod. 4. ad fin. ff. de Rescind. vendit. l. placuit. 8. Cod. de Judic.*

Denique semper verba sunt intelligenda secundum *subjectam materiam & naturam actus* vel contractus *l. 15. §. si upa 4. & ibi Barth. ff. Locati.* Plura de interpretatione verborum videri possunt apud Barbof. in *Tract. Varior. axiom. 222.*

Et circa hanc materiam de *Verborum significatione* ex instituto scripserunt Alberticus de Rosate in *Dictionar. Juris* Aug. Barbof. in *Tract. de Appellat. Juris & dictionibus usu frequentior.* Item Lexicon Juris praeter alios in *praefat. ibidem* ab Hermanno Vultejo relatos edidit Joannes Calvinus: Denique *Trescauros Juris* addiderunt Christoph. Besoldus, Arnol-gus Reygerus & alii.

TITULUS XLI. De Regulis Juris.

SUMMARIUM.

1. Auctores de Regulis Juris scribentes.
2. Utilitas Regularum Juris.
3. Non ex Regulis Juris, sed ex Jure Regula desumpta est.

Sicuti *Digesta Juris Civilis*, ita pariter *Decretales* hoc tit. de *Regulis Juris* clauduntur: in quo variae regulae toto Jure alias sparsae velut in unum fasciculum collectae ob oculos ponuntur, specialiter autem in *Lib. 6. decretal. Bonifacius VIII. 88. Regulas Juris* recenset.

Verum quia istarum exactior declaratio longiorem tractatum requireret, & pleraque

ex